

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕРФОРМАТИВНИХ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ПРОДАКШНУ ТА ЗВУКОРЕЖИСУРИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор
Валерій МАРЧЕНКО

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ МУЗИКИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма
Вид дисципліни

В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
В5 Музичне мистецтво
перший (бакалаврський)
«Звукорежисура»
обов'язкова

Форма навчання	денна, заочна
Навчальний рік	2025/2026
Кількість кредитів ECTS	4/120
Мова викладання, навчання й оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Розробник:

Белявіна Наталія Дмитрівна, кандидат педагогічних наук, професор,
заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри музичного продакшну та
звукорежисури

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. завідувача кафедри
музичного продакшну та звукорежисури
Протокол № 1 від «26» серпня 2025р.

Валентина ГРИЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО з гарантом освітньої програми «Звукорежисура»

Гарант освітньої програми

Валентина ГРИЩЕНКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Історія музики» передбачена ОП «Звукорежисура» спеціальності В5 Музичне мистецтво першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на 1-му курсі у 2 семестрі. Формою підсумкового контролю є залік. Загальна кількість годин – 120 годин (кредитів ЄКТС – 4).

Денна форма: контактні години: лекційні – 20 год., практичні – 20 год.; модульний контроль – 8 год., для самостійної роботи здобувачів визначено 72 год.

Заочна форма: контактні години: лекційні – 6 год., практичні – 4 год.; модульний контроль – 2 год., для самостійної роботи здобувачів визначено 108 год.

Навчальна дисципліна є важливою для розвитку історичних та музично-стильових навичок аналізу звукорежисерами творів музичного мистецтва різних історичних періодів, національних та регіональних особливостей.

Навчальна дисципліна «Історія музики» має міждисциплінарний зв'язок з такими обов'язковими дисциплінами як «Аналіз музичних творів», «Теорія музики та гармонія», «Звукорежисура». «Інструментознавство».

2. Мета дисципліни полягає у засвоєнні студентами фахових компетентностей: оволодіння теоретичними знаннями з цілісного уявлення про історію музичного мистецтва філософсько-культурологічного обґрунтування сфери музичної практики. Дана мета передбачає вивчення історії розвитку української музики, історії західноєвропейської музики, знання теорій походження музики як виду мистецтва, ознайомлення з особливостями музичної культури ХХ ст., сучасними напрямками музичного мистецтва

3. Завдання :

- набуття знань про основні етапи розвитку європейської музичної культури;
- набуття знань про основні етапи розвитку української музики
- засвоєння понять з теорії та історії музичних стилів і жанрів в історичному розрізі;
- вивчення жанрово-стилістичної спадщини окремих композиторів відповідного історичного ареалу.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК12. Здатність працювати автономно.
ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.
СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.
СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
СК16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.
СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, музичній педагогіці.

5. Програмні результати навчання:

- ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / теорії, історії музики.
ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

- Модуль 1. Становлення і розвиток стародавнього музичного мистецтва*
Модуль 2. Музичне мистецтво доби Ренесансу та Бароко
Модуль 3. Основні стильові ознаки музичного Класицизму та Романтизму

Модуль 4. Стилєві трансформації в музиці ХХ–ХХІ століть
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин				
		денна форма				
		усього	у тому числі			
л	п		м.к	с.р.		
МОДУЛЬ 1. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СТАРОДАВНЬОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА						
1.1.	Музикування періоду Античності	14	2	2		10
1.2.	Музична стилістика Середньовіччя. Ранні форми музикування Київської Русі	14	2	2		10
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 1 модуль	30	4	4	2	20
МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ РЕНЕСАНСУ ТА БАРОКО						
2.1.	Вокально-хорова естетика Ренесансу	10	2	2		6
2.2.	Музичне мистецтво Бароко	10	2	2		6
2.3.	Українське музичне Бароко	8	2	2		4
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 2 модуль	30	6	6	2	16
МОДУЛЬ 3. ОСНОВНІ СТИЛЬОВІ ОЗНАКИ МУЗИЧНОГО КЛАСИЦИЗМУ І РОМАНТИЗМУ						
3.1.	Сонатно-симфонічний цикл як стилістична основа музичного класицизму та романтизму	10	2	2		6
3.2.	Вокально-сценічна та вокально-інструментальна естетика	10	2	2		6
3.3.	Музична спадщина українського класицизму та романтизму	8	2	2		4
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 3 модуль	30	6	6	2	16
МОДУЛЬ 4. СТИЛЬОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В МУЗИЦІ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ						
4.1.	Формування нових художніх стилів та технологій	14	2	2		10
4.2.	Тенденції розвитку популярної музики в світі та в Україні	14	2	2		10
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 4 модуль	30	4	5	2	20
	Разом з дисципліни	120	20	20	8	72

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин				
		денна форма				
		усього	у тому числі			
л	п		м.к	с.р.		
МОДУЛЬ 1. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СТАРОДАВНЬОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА						
1.1.	Музикування періоду Античності	15	0,5	0,5		14
1.2.	Музична стилістика Середньовіччя. Ранні форми музикування Київської Русі	15	0,5	0,5		14
	Модульний контроль					
	Разом за 1 модуль	30	1	1		28
МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ РЕНЕСАНСУ ТА БАРОКО						
2.1.	Вокально-хорова естетика Ренесансу	10	1	0,25		8,75
2.2.	Музичне мистецтво Бароко	10	0,5	0,5		9
2.3.	Українське музичне Бароко	9	0,5	0,25		8,25
	Модульний контроль	1			1	
	Разом за 2 модуль	30	2	1	1	26
МОДУЛЬ 3. ОСНОВНІ СТИЛЬОВІ ОЗНАКИ МУЗИЧНОГО КЛАСИЦИЗМУ І РОМАНТИЗМУ						
3.1.	Сонатно-симфонічний цикл як стилістична основа музичного класицизму та романтизму	10	0,5	0,5		9
3.2	Вокально-сценічна та вокально-інструментальна естетика	10	1	0,25		8,75
3.3	Музична спадщина українського класицизму та романтизму	10	0,5	0,25		9,25
	Модульний контроль					
	Разом за 3 модуль	30	2	1		27
МОДУЛЬ 4. СТИЛЬОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В МУЗИЦІ ХХ–ХХІ СТОЛІТТЬ						
4.1	Формування нових художніх стилів та технологій	15	0,5	0,5		14
4.2.	Тенденції розвитку популярної музики в світі та в Україні	14	0,5	0,5		13
	Модульний контроль	1			1	
	Разом за 4 модуль	30	1	1	1	27
	Разом з дисципліни	120	6	4	2	108

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОДУЛЬ 1.
СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СТАРОДАВНЬОГО МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА

Тема 1.1. МУЗИКУВАННЯ ПЕРІОДУ АНТИЧНОСТІ

Анотація до лекції 1.1.

Розквіт музики у період античності. У міфологічне представлення про античних авторів та виконавців: покровитель мистецтв Аполлон та Музи, кіфареди Амфійон, Орфей, Пан, Марсій; давньогрецькі артисти-професіонали: хорег та хоревти; популярні виконавці-інструменталісти: кіфареди (кіфара та ліра), флейтисти та авлетисти, арфісти. Давньогрецький театр: автори, жанри, музичні виконавці, архітектурні особливості.

Давня Греція. Аполлон та сім муз покровительниць. Кіфареди: Амфійон, Орфей, Пан, Марсій. Бродяжі співаки професіонали – агони, рапсоди, аеди. Хорегія: хорег та хоревти – виконавці для театральних та концертних представлень та церемоній. Приватні концерти: флейтистки та авлетистки – танцівниці, хлопці кіфареди та лірники – співаки та танцівники. Одне з перших товариств музикантів - «Товариство діонісійських артистів». Музичні змагання: Піфійські ігри.

Давній Рим. Професійні артисти: гістріони, скопи, міми, скури та шути. Спеціалізація музикантів: симфоніаки (ансамблісти) та інструменталісти. Професійні об'єднання виконавців – колегії, керівництво – колегіак. Популярні виконавці-інструменталісти: флейтисти, арфісти, органісти.

Музична теорія та естетика: Піфагор, Платон та Аристотель. Ладова основа музичної античності. Ода –жанр урочистої пісні, гімн – пісня-вітання переможців гімнастичних і музичних змагань.

План

1. Міфологічні дані щодо музичної діяльності.
2. Музичні виконавці.
2. Музичні інструменти.
3. Музичний стрій. Музичні лади.
4. Музичні жанри.

Практичне заняття до теми 1.1.

Мета

Ознайомитись з музичною культурою античного світу.

Написати короткі реферати на теми:

1. Особливості античного музичного мистецтва: Греція та Рим.
2. Естетика Давнього світу: Піфагор та Аристотель.
3. Музика і театр.
4. Музичний стрій. Музичні лади. Музичні жанри.

Література: 2, 3, 4, 10, 12, 15, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Прочитати міфи про Афіну, Аполлона, Орфея, Марсія, Пана.
 2. Знайти, якими видами діяльності займався Піфагор, Платон, Аристотель.
 3. Архітектурні особливості театральних просторів періоду Античності.
- Література:* 2, 3, 4, 10, 12, 15, 39.

Тема 1.2. МУЗИЧНА СТИЛІSIKA СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. РАННІ ФОРМИ МУЗИКУВАННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Анотація до лекції 1.2.

Середньовіччя – епоха феодалізму. Формування могутності католицької церкви. Регламентация творчого життя християнською церквою. Перша найпростіша псалмодія була результатом аскетичного характеру раннього християнства, відсутністю професіональних співаків. Лаодекійський собор 364 року увів новий канон, який дозволяв співати в церкві тільки співакам-професіоналам. Кодифікації (при папі Григорії I – межа VI-VII ст.) до завершення (при папі Григорії VII–XI ст.) культового церковного співу і до початку нотної писемності. Григоріанський хорал. Спів як складова церковного культу, як двигун мелодико-інтонаційного розвитку вокально-хорового мистецтва в цілому. Середньовічна монодія, псалмодія, Органум. Формування знакової системи запису музичних творів. Реформа Гвідо Д'Ареццо. Середньовічна недільна служба – меса *Ordinarum* - п'ять традиційних частин (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus*), *Proprium* - дієві частини служби. Систематизация церковного співу торкнулась основних жанрів: псалмодія, гімни, недільна служба меса. Нові тенденції (анти григоріанські): Ноткер Заїка - секвенції, тропи, літургична драма. Осередки розвитку музичної культури: укріплені замки, монастирі, романські храми, паломницькі центри, готичні собори, міські публічні приміщення.

У кінці XIII та у XIV столітті розцвіла куртуазна культура трубадурів, труверів, бардів, менестрелів, мінезингерів, вагантів. Відомі особистості - герцог Аквитанський Гійом IX, барон Бертран де Борн, Вольфрам фон Ешенбах, Ричард-I, Адам де Аль тощо. Естетичний ідеал лицаря-трубадура Прекрасна дама - земна жінка, але чистотою, благородством і одухотвореністю вона повинна нагадувати Діву Марію.

Музичні жанри мандрівних музикантів: трубадурів, труверів, мінезингерів, бардів та вагантів. Музичний інструментарій.

Ars antiqua – період в історії західноєвропейської музики XII – початку XIV століть. Розвиток багатоголосся. Термін «*Ars antiqua*» застосовують відносно багатоголосі музики цього часу: органуму, кондукту, фобурдону та інших жанрів школи Нотр-Дам, мотетів. До музики цього стилю також відносять техніку гокету, що виявлялася в клаузулах органумів і в мотетах. До *Ars Nova* включають також світське багатоголосся XIII століття (наприклад, багатоголосні шансон Адама де ла Аля та інших труверів). Музику та музичну теорію *Ars antiqua* зазвичай протиставляють музиці та музичній теорії *Ars Nova* - новий у французькій та італійській техніці композиції XIV століття.

Близько 1320 створено в Парижі музично-теоретичну працю Філіпа де Вітрі «Ars nova». Вирази «нове мистецтво», «нова школа», «нові співаки» нерідко зустрічалися за часів Філіпа де Вітрі не тільки в теоретичних роботах. Творчість Гійома де Машо та Джованні Ландіно

Основні лінії розвитку музики Київської Русі: народнопісенна творчість, музика княжого двору, професійна церковна музика.

В народній музиці: адаптація світоглядів “язичництва” та “християнства” у календарно-обрядовому фольклорі; билинний епос - професійне мистецтво усної традиції. Пам’ятка “співаної поезії” “Слово о полку Ігоревім” та легендарний співець “Боян”.

Світське музикування. Творчість професійних синтетичних музикантів-акторів - скоморохів: славільні твори, інструментальна музика, музично-поетичні твори. Перші відомості про скомороші дійства: “Повість временних лет”, фрески “Скоморохи” Софії Київської. Інструменти скоморохів: струнно-смичковий інструмент гудок, струнно-щипкові гуслі-псалтир та ліра, духові пневматичний орган та свисткова флейта сопель, тарілки та бубни.

Ратні інструменти: конічна та згорнута циліндрична (для кінних військ) труба, сурна згадується і літописах 15 ст.. мала сильний звук, який зливався з трубами, наявність ігрових отворів додавала мелодичні якості. Літаври прив’язувались до сідла, подвійні “кінні парні” тулумбаси, літаврост – довбиш.

Становлення професійної церковної музики. Десятинна церква – співаки-демественики. Важливим осередком була Києво-Печерська Лавра, демественик чернець Григорій Печерський,

Запровадження церковного співу. Музичною основою прийнятого в Київській Русі візантійського церковного обряду була псалмодія - одноголосний спів псалмів - релігійних пісень і молитов (традиції Іоанна Дамаскіна, який у 8 ст. підпорядкував репертуар співів у цілорічний календарний цикл).. «Осьмогласіє».

Перша вітчизняна система нотації – знамя, безлінійна, ритм визначався текстом, знаменний розспів – спів по знаменах. У практиці співу утвердились типи розспівів – Київський, Болгарський, Грецький.

Реформа нотного запису церковного монодійного співу. П’ятилінійна нотація - київське знамя, крюковий та кулізмений запис. Збірки церковних монодійних співів Ірмолой.

Впровадження в співочу практику багатоголосся. Строчний (троєстрочний, путевий). Путь – середній головний голос (як *cantus firmus*) та демествений спів – троєстрочіє з четвертим голосом. Партесний спів – спів по партіях.

План

1. Середньовічна монодія. Секвенції.
2. Реформа папи Григорія. Григоріанський хорал.
3. Поняття середньовічна недільна служба – *mesa Ordinarum* – п’ять традиційних частин (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus*), *Proprium* – дієві частини служби
4. Реформа Гвідо Д’Арецо.

5. Провансальські трубадури, німецькі трувери та мінезингери, ірландські барди. Мандрівні музиканти – ваганти.
6. Куртуазна лірика середньовічних поетів і музикантів.
7. Школа Notre Dame , Французька та італійська Ars nova,
8. Церковний спів в Київській Русі: псалмодія – одноголосний розспів, знаменний розспів, упровадження багатоголосся. Партесний спів.
9. Світське музикування. Скоморохи.

Практичне заняття до теми 1.2.

Мета

Ознайомитись з музичною культурою Середньовіччя.

Практичні завдання

Написати реферати на теми;

1. Григоріанський хорал. Ordinarum – середньовічна меса.
2. Куртуазна лірика середньовічних поетів та музикантів.
3. Середньовічні інструменти.
4. Особливості багатоголосної музики «Ars antiqua»: органум, кондукт, фобурдон, мотет. Світські багатоголосні шансон.
5. Творчість Гійома де Машо.
6. Творчість Джованні Ландіно.
7. Давньоруський розспів, знаменний розспів.
8. Впровадження багатоголосся: строчний, демественний та партесний спів.

Література: 3, 5, 12, 13, 17, 21, 22, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2..

1. Читати та слухати музично-поетичні твори Гійома IX, Бертрана де Борна, Маркабрюна, Вольфрама фон Ешенбаха, Ричарда-I, Блонделя де Неля, Бернарта де Вентадорна, Канона де Бетона, Гаса Брюле, Жана Боделя, Адама де Аля, Жака де Лякуреля.
2. Трактат Ф. де Вітрі «Ars nova notandi».
3. Визначити та описати основні риси мотету.
4. Описати відмінності вітчизняного багатоголосного церковного співу – строчний, демественний та партесний

Література: 3,5,12,13, 17,21,22, 39

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульна контрольна робота здійснюється у формі письмової доповіді-реферату чи презентації на такі теми:

1. Творчість мандрівних музикантів вагантів.
2. Збірка творів «Карміна бурана».
3. Творчість Гійома де Машо – музичні приклади.
4. Творчість Джованні Ландіно. – музичні приклади.
5. Давньоруський монодія та багатоголосся.

б. Скомороші музичні дійства.

Критерії оцінювання модульного контролю – від 0 до 3-х балів.

МОДУЛЬ 2. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ РЕНЕСАНСУ ТА БАРОКО

Тема 2.1. ВОКАЛЬНО-ХОРОВА ЕСТЕТИКА РЕНЕСАНСУ

Анотація до лекції 2.1.

Закріплення музичного професіоналізму сприяло створенню національних музичних шкіл майстерності, які склалися в найбільш великих вогнищах міської музичної культури, що володіли великими можливостями виховання. Однієї з раніше що усього оформилися в Західній Європі з'явилася поліфонія Англії, що швидко розвивалася і що досягла розквіту в творчості Дж.Данстебла – перша половина XV віку. Найбільш впливовою стала нідерландська або франко-фламандська школа, в якій працювали такі славнозвісні композитори Г. Дюфаї, Й. Окегема, Я. Обрехт, О. Лассо. Працюючи в різних країнах, вони об'єднували особливості ряду національних музичних культур: нідерландської, німецької, французької, італійської, англійської, створили високорозвинений поліфонічний стиль, переважний хоровий, в якому ясно позначалися ренесансні риси.

Хорова поліфонія - вершина Високого Відродження. Професійна духовна вокально-хорова музика. Меси, мотети, духовні пісні. Стиль та техніка композиції творів цього періоду - поліфонія “строого стилю” - “строого письма”. Музична тема - без особистісний тематизм на основі середньовічних ладів, григоріанських хоралів, секвенцій, займаного тематизму, розвиток пошуку тематизму - меси-пародії, меси-парафрази, розвиток теми - імітація, та поліфонічна робота (технічні прийоми – збільшення, зменшення, обернення, ракоходний рух, розвиток окремих голосів чи всього комплексу), багатоголосся - без дисонансів, інтервали прима, квінта, кварта, октава, пізніше терція, ладові каденції. Дж. Царліно “Установлення гармонії” – теоретична основа контрапункту строого письма, встановив закономірності гармонії – виявив маж. і мін. лади, виявив – теорію обернення інтервалів.

Опера виникла в Італії на межі XVI – XVII століть. Ідея “*drama per musica*” (драма на музиці) народилась у флорентійському художньому середовищі: кружок любителів та професіоналів, музикантів, поетів, вчених-гуманістів, що збирався у мецената графа Дж.Барді та дилетанта Я.Корсі – «Флорентійська камерата».

У процесі історичного розвитку були вироблені різноманітні оперні форми: сольна арія, аріозо, каватина, різні види вокального ансамблю, хори, а також увертюра і самотійні оркестрові епізоди жанрового характеру. Велике значення в опері має речитатив, що відтворює інтонації мови людини і пов'язує сольні або ансамблеві номери. У деяких операх замість речитативу використовують розмовний діалог. Значну роль в оперній драматургії відіграють лейтмотиви – короткі музичні теми-символи, які характеризують дійових осіб, певні сценічні ситуації тощо. Першу оперу, рукопис якої зберігся

до наших днів, написав італійський композитор Якопо Пері (1561–1633). Її основу становить давньогрецька легенда про чарівного музиканта Орфея та його дружину Еврідіку. Оперна естетика К.Монтеверді та А.Скарлатті. Вокальний стиль belcanto. Музично-театральні жанри (комедія масок, світська комедія, героїчна та релігійна драма) та розвиток театральних приміщень, італійські комерційні театри.

План

1. Професійна духовна вокального-хорова музика. Меси, мотети, духовні пісні.
2. Хорова поліфонія - вершина Високого Відродження. Принципи поліфонічного письма «строного стилю»
3. Композиторські школи:
 - a) Хорові твори італійських композиторів.
 - b) Хорові твори французьких та фламандських композиторів.
 - c) Хорові твори нідерландських та бельгійських композиторів.
 - d) Хорові твори німецьких композиторів.
 - e) Хорові твори англійських композиторів
4. Музично-естетична програма «Флорентійської камерати»
5. Національні оперні школи: Опера в Венеції, Опера в Неаполі, Опера в Римі.
6. Оперні жанри: Opera-seria, Opera-semiseria, Opera-buffa.

Практичне заняття до теми 2.1.

Мета

Ознайомитись з хоровою спадщиною та основними жанрами творчості композиторів доби Відродження. Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами

Практичні завдання

Питання для обговорення та прослуховування:

1. Творчість Гійома Дюфаї
2. Творчість Жоскена Дебре
3. Творчість Йоганнеса Окегема.
4. Творчість Джованні Палестрини
5. Творчість Карло Дезуальдо
6. Творчість Орландо Лассо
7. Меси на тему «L'Homme Arme».
8. Оперні жанри: Opera-seria, Opera-semiseria, Opera-buffa
9. Оперні твори К.Монтеверді, А.Скарлатті

Література: 2, 3, 5, 12, 17, 21, 22, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

1. Вивчити працю Дж. Царліно “Установлення гармонії” - теоретичну основу контрапункту строного письма.
2. Прослухати основні хорові твори Дж.Палестрини.
3. Прослухати основні хорові твори Й.Окегема.

4. Ознайомитись з театральним мистецтвом кінця XVI початку XVII ст. та архітектурою приміщень.
5. Подивитись опери та проаналізувати одну з опер «Еврідіка» Я.Пері, «Коронація Поппеї» К.Монтеверді (написати короткий реферат).
Література: 2, 3, 5, 6, 7, 12, 17, 21, 22, 39.

Тема 2.2.МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО БАРОКО

Анотація до лекції 2.2.

Національні школи епохи музичного Бароко: Італійське бароко, Французьке бароко, Німецьке бароко. Англійське бароко. Іспанське бароко. Східноєвропейське бароко. Українське бароко.

Вокальні жанри раннього бароко: ораторія, пісня, опера. Творчість Ж.Б.Люллі, Г.Персела, Г.Шютца.

Жанри клавірної та органної музики. П.Свелінк, Дж.Фрескобальді, Д.Букстехуде. Музика для клавіру (клавесину). Ж.Б.Люллі, Ф.Куперен, Ж.Ф.Рамо.

Інструментальний концерт. В епоху Бароко концерт затвердив свої позиції і став найважливішим типом ансамблевої музики. А.Кореллі, А.Вівальді. Хоровий концерт.

Пізнє бароко. Жанри у творчості Г.Ф.Генделя: ораторія, опера, інструментальний концерт. Жанри у творчості Й.С.Баха: вокально-інструментальні – пасіони, ораторії, кантати; клавірні та органні – прелюдії, фантазії, фуги, сюїти; ансамблеві - концерти, партити.

План

1. Національні школи музичного Бароко.
2. Інструментальна музика: Інструментальні концерти. Інструментальні сюїти. Французькі, англійські, італійські клавесиністи та вірджиналісти
3. Вокально-хорова музика . Ораторія, пісня, опера. Барокова опера
4. Поліфонія вільного стилю. Клавірна музика Й.С.Баха: прелюдії, фантазії, фуги, сюїти, концерти, партити.
5. Вокально-хорова музика. Кантати та ораторії. Г.Ф.Гендель, Й.С.Бах

Практичне заняття до теми 2.2

Мета

Ознайомитись з музикою бароко композиторів різних країн. Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами

Питання для обговорення та прослуховування:

1. Національні барокові школи та жанрові особливості.
2. Органна та клавірна музика.
3. Вокально-хорові жанри : пасіони Й.С.Баха, ораторії Г.Ф.Генделя.

Література: 2, 3, 5–9,11, 20, 35, 36, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Визначити та описати, чим відрізняються різні національні стилі барокового музичного мистецтва на прикладі творчості окремих композиторів (за вибором здобувача).

Література: 3, 5–9, 11, 20, 35, 36, 39.

Тема 2.3. УКРАЇНСЬКЕ МУЗИЧНЕ БАРОКО

Анотація до лекції 2.3.

Вплив барокової естетики на формування партесного концерту, духовних та світських кантів, шкільної драми з музикою.

Багатоголосна (партесна) церковна музика – барокового стилю. Партеси винайдені українськими музикознавцями: у Львівському братстві - 372 партесні твори на 8-12 голосів, понад 600 творів із Києво-Печерської Лаври та Софії (в ЦНБ Вернадського).

Партесні твори в поголосниках записувались київської квадратною нотацією, Два види багатоголосного викладу: акордовий склад без індивідуалізації голосів, гармонічна обробка монодійного співу (*cantus firmus* в тенорі) з ознаками мелодизації голосів. Постійне акордове багатоголосся та змінне – зіставлення звучання всіх хорів і ансамблів, акордового та поліфонічного складу. Багатохорні композиції (8,12, і більше голосів) – чотириголосна вертикаль, яка подвоюється, потроюється і т.ін. Порівняння з концертуючим європейським стилем, так званий «латинський» духовний концерт – концерти Дж.Габріелі, Г.Шютца – 6-16 голосів, концертування хорів, ансамблів та інструментальних побудов, соло і тутті).

Барокові риси – концертуючий стиль, як нова якість емоційної виразності (порівняно з монодією), панегіричні та лірико-драматичні образи, наближення до жанру «плачів» (характерно і для української барокової поезії), тематика Страстей Христових, смерті, каяття, світська тематика, принцип контрасту (зіставлення тутті з ансамблями та кантовими епізодами, поліфонічних з гармонічними, мелізматика (”Воскресний канон» Дилецького), елементи театралізації (перегукування хорів та ансамблів), поєднання світського (пісенний фольклор та світські канти) з духовним (церковна монодія, канти).

“Грамати́ка мусі́кійская” (редакції 1677, 1679,1681, 1723 р.) М.Дилецького. Розроблено музичну теорію: музична грамота на основі сольмізації (ут, ре,ми, фа, соль, ля), ключі, метри, звукоряди (дуральні, дієзисові, бемолярні, змішані, інтервали та акорди, квінтове коло тональностей, орієнтація на октавний європейський звукоряд, спирається на централізовану ладову систему (поняття Т-Д, Д-Т), поділяє лади на веселі та сумутні, використовує релятивну мануальну теорію вивчення музичної грамоти (5 пальців - 5 нотних ліній). Вводить основи композиції – композиторської техніки: терціальне багатоголосся (постійне акордове), концертуюче (змінне, імітаційно-поліфонічне), музична форма (поняття початок, середина, кінець). Визначає поняття “музика” – “Музика то есть, которая співанієм албо ли гранієм своїм сердца людськіє албо до веселости албо до смутку і жалю

побуждаєт’». Пропонує використовувати цитатний матеріал духовних і світських творів – тенденція Барокко. Текст написаний у формі бесіди вчителя з учнем з елементами народного мовлення.

Канти (від латинського кантус – спів, пісня) – духовна пісня. Виникли як синтетичний бароковий жанр, у якому поєдналось книжне поетичне слово з музикою, на його розвиток мали вплив освітні осередки (братські школи, колегії, Києво-могилянська Академія), де вивчали курси поезики, риторики, знали музичну грамоту, були обізнані з церковним співом, тексти писали викладачі, діячі, письменники – Дмитро Туптало, Лазар Баранович, Феофан Прокопович, студенти.

Духовні канти - структура виникла за церковник календарем (як в Ірмолоях), виконувались на свята. Чотири групи: на честь Христа, Богородиці (культу Богородиці на Україні, різних святих та покаяльні пісні. **Світські канти** – любовна тематика, соромницькі, жартівливі мотиви. тема людської знедоленості, близькість до нард пісень (образи сокола-хлопця, дивчини - пташки). Мелодика кантів без розспівів (як у церковній монодії), лади натуральні діатонічні, ладово-перемінні, в кадансах простежується становлення функціональної гармонії, перехід до акцентної ритміки (передує тактуванню), зв’язок між музикою і словом, кристалізується період і 2 частинна форма, зустрічається інструментальний тип мелодики.

Шкільний театр. Поява в Україні пов’язана із запровадженням “слов’яно-греко-латинського” типу школи на зразок західно-європейських університетів. Українські шкільні віршовані драми були пов’язані з курсами поезики і риторики (відомі близько 30 драм). Серед авторів – професори Києво-Могилянської академії – Феофан Прокопович, Довгалецький, Кониський, випускники – Д.Туптало.

У шкільній драмі **музичні номери** мають заголовки – пеніє, кант, кантус, хор. У драмах виконувались і церковні піснеспіви, а у ремарках подавались декілька строк з традиційних релігійних співів та популярних кантів. Спів звучав і у декламаціях, які виконував хор. Хор брав участь у дії – коментар та пояснення дії, співчувальну та засуджуючу роль, панегіричну, та віщувальну, розважальну, морально-дидактичну (подібно до давньогрецької трагедії). Ансамблі, дуети, соло – надавались біблійним героям - Давид, Саломон, міфологічним героям – Муза і Аполон, Орфей, Смерть і Диявол, хор Ангелів.

Виконувалась інструментальна музика, серед інструментів - цимбали, скрипка, кобза, гусла, сопілка, цівниця, тимпани, цитра. Танцювальні номери: під час дійства вводився балет. В інтермедіях - частіше звучали сольні номери з акомпанементом. Риси музичної інтермедії має 12-голосний хоровий твір світського “Сначала днесь поутру рано” з використанням канонів церковного партесного співу.

У шкільному театрі виконувалась, таким чином, «драма з музикою», і знаменує початок розвитку характерного для України музично-драматичного мистецтва.

План

1. Національні барокові традиції.

2. Багатоголосна (партесна) церковна музика барокового стилю.
3. «Грамати́ка мусі́кійская» М.Дилецького.
4. Духовні та світські канти.
5. Шкільна драма.

Практичне заняття до теми 2.3

Мета

Ознайомитись з музикою українського бароко. Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами

Питання для обговорення та прослуховування:

1. Барокові жанри: партесний концерт, канти, музика шкільної драми – слухати та аналізувати.

2. Структура української шкільної драми. Персонажі та музичні характеристики – написати реферат та виступити з доповіддю.

3. Розкрити основні теоретичні поняття з «Граматики мусікійської» М.Ділецького - написати реферат та виступити з доповіддю.

Література: 8–11, 17, 20, 22, 26, 27, 32, 35,36, 37, 40

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Визначити та описати, чим відрізняються різні національні стилі барокового музичного мистецтва на прикладі творчості західноєвропейських композиторів та український авторів.

Описати твір М.Ділецького «Грамати́ка мусі́кійская»

Література 8–11, 17, 20, 22, 26, 27, 32, 35,36, 37, 40

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульна контрольна робота здійснюється у формі письмової доповіді-реферату чи презентації на такі теми з музичними прикладами: клавірні та органні школи, європейська барокова опера, вокально-хорові жанри, українське вокально-хорове бароко (за вибором здобувачів). Критерії оцінювання модульної контрольної роботи – від 0 до 3-х балів).

МОДУЛЬ 3. ОСНОВНІ СТИЛЬОВІ ОЗНАКИ МУЗИЧНОГО КЛАСИЦИЗМУ І РОМАНТИЗМУ

Тема 3.1. СОНАТНО СИМФОНІЧНИЙ ЦИКЛ ЯК ОСНОВА СТИЛЮ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КЛАСИЦИЗМУ ТА РОМАНТИЗМУ

Анотація до лекції 3.1.

Поняття класицизму. Віденська класика: Й.Гайдн, В.А.Моцарт, Л.В.Бетховен. Основні стилістичні та жанрові ознаки творчої діяльності віденських класиків. Німецька та австрійська симфонія класицизму: Й.Гайдн, В.А.Моцарт, Л.В.Бетховен. Інструментальна соната та концерт як прояв авторської публічної музичної діяльності

Класична симфонія. Зародження жанру у творчості композиторів мангеймської школи (три частинна симфонія). Творчість віденських класиків - утвердження поняття симфонізму та принципів симфонічного розвитку. З симфонізмом пов'язані розквіт провідних інструментальних жанрів - симфонії, сонати, концерту та камерного ансамблю, формування чотири частинного сонатно-симфонічного циклу. Засновник жанру класичної симфонії - Й.Гайдн. Утвердження класичного сонатно-симфонічного циклу у творчості В.А.Моцарта. Симфонії Л. ван Бетховена – найвище досягнення симфонізму.

Стилістика Романтизму. Симфонічний цикл романтиків. Ідейний зміст твору – основа художнього методу. Велика романтична опера – драматичний конфлікт, душевна драма особистості. Камерно-інструментальна та камерно-вокальна творчість – «лірична сповідь». Літературна «програма» та «сюжетні плани» .

Романтична симфонія. Однією з характерних рис романтичної симфонії є особливе ставлення композиторів і, відповідно, публіки до питань її змісту. Літературна «програма» та «сюжетні плани» в симфонічних творах стають найголовнішим завданням композиторів та основою для їх сприйняття. Ф.Шуберт – перший віденський романтик. Одночастинна симфонія, симфонія-увертюра. Симфонія пізніх романтиків – програмна симфонія. Симфонії Г.Берліоза – вищий прояв програмного симфонізму. Симфонії Й.Брамса - вище досягнення після бетховенського симфонізму. Романтична поемність здійснюється в рамках логіки музичного розвитку на основі класичної структури. Лінія “дієвого симфонізму”, показ душевної драми особистості, її боротьби за моральне самовдосконалення.

Зародження класичної сонати з старосонатної форми та старовинної двочастинної форми композиторів бароко. Соната – циклічний твір, у якому частини об'єднані спільним задумом, а їхня послідовність зумовлена образним змістом, єдиною ідеєю. У класичній сонаті зазвичай три частини, перша з яких написана в сонатній формі. Темповий контраст частин циклу: перша – швидка, друга – повільна, третя – знову швидка. Драматургія сонати передбачає енергійні образи в першій частині, ліричний відступ – у другій, у третій – урочисто-святковий фінал. Драматургія сонати та концерту у творчості Й.Гайдна, В.А.Моцарта, Л.ван Бетховена.

Романтична сольна та камерно-інструментальна соната залишається надважливою жанровою ієрархією доби. Трансформація форми відбувається завдяки жанровій інтеграції, появі нових національних шкіл. Як і в симфонії, соната набуває нових рис, зберігається циклічність та водночас появляються твори наскрізної драматургії. Змішані форми романтичної сонати: одночастинна соната, соната-фантазія, соната-поема (Ф.Шуберт, Й.Брамс) та соната пізнього романтизму (Ф.Шопен Ф.Ліст).

В епоху Класицизму відбулось становлення нормативного концерту, що свідчить про ствердження канонічного розуміння жанру. З цього періоду новаторські авторські наміри вже відштовхуються від стандартизованої жанрової моделі композиторів віденської класичної школи. Концерт віденських класиків (В.А.Моцарт, Л. ван Бетховен), романтичний концерт (фортепіанні

концерти Ф.Ліста, Ф.Шопена, Е.Гріга); фортепіанні, скрипкові та віолончельні концерти (Р.Шумана, Й.Брамса.).

План

Класична симфонія.

1. Симфонія мангеймців.
2. Симфонія австрійських та німецьких композиторів.

Романтична симфонія.

1. Романтична симфонія Ф.Шуберта, програмна симфонія Г.Берліоза.
2. Одночастинний симфонічний цикл поемного, увертюрного типу - Л.В.Бетховен, Р.Шуман, Г.Берліоз, Ф.Мендельсон
3. Симфонічний цикл в симфоніях пізніх романтиків. Й. Брамс - циклічна композиція за законами класики, інструментальна драма, частини якої об'єднано ідеєю.

Сонатно-симфонічний цикл і концерт.

- 1.Сольна соната віденських класиків Й.Гайдна, В.А.Моцарта, Л.ван Бетховена.
2. Змішані форми романтичної сонати: одночастинна соната, соната-фантазія, соната-поема. Ф.Шуберт, Й.Брамс.
3. Соната пізнього романтизму: Ф.Шопен, Ф.Ліст.
4. Концерт віденських класиків (В.А.Моцарт, Л.ван Бетховен), романтичний концерт (Ф.Ліст, Ф.Шопен, Р.Шуман, Й.Брамс).

Практичне заняття до теми 3.1.

Мета

Ознайомитись з жанром симфонії та інших великих симфонічних форм. Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами

Питання для обговорення та прослуховування:

1. Німецька та австрійська симфонія класицизму. Характерні риси симфоній Й.Гайдна Es-dur №103 та D- dur №104. Прояви симфонізму у творчості В.А.Моцарта – Симфонія – g-moll № 40. Симфонізм Л.ван Бетховена - Симфонія № 5, прояви романтизму – Симфонія № 9.
2. Романтична симфонія: Ф.Шуберт «Незакінчена симфонія», Г.Берліоз «Фантастична симфонія». Симфонії Брамса - вище досягнення після бетховенського симфонізму (Третя та четверта симфонії). Ф.Ліст - симфонічна поема.
3. Сольна соната віденських класиків Й.Гайдна, В.А.Моцарта, Л.ван Бетховена. Змішані форми романтичної сонати: одночастинна соната, соната-фантазія, соната-поема. (Ф.Шуберт, Й.Брамс). Соната пізнього романтизму (Ф.Шопен, Ф.Ліст). Концерт віденських класиків (В.А.Моцарт, Л.ван Бетховен), романтичний концерт (Ф.Ліст, Ф.Шопен, Р.Шуман, Й.Брамс).
4. Написати реферати на одну із тем.

Література: 2, 6, 7, 8, 10, 11, 20, 33, 35, 36, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.1

1. Порівняти різні симфонії віденських композиторів класицизму з точки зору форми та тематизму (за вибором здобувачів).
2. Порівняти симфонічні цикли композиторів-романтиків з точки зору тематизму та драматургії (за вибором здобувачів).
3. Порівняти сонати та концерти віденських композиторів класицизму з точки зору форми та тематизму (за вибором здобувачів).
4. Порівняти сонати та концерти композиторів-романтиків з точки зору тематизму та драматургії (за вибором здобувачів).

Література: 2, 6, 7, 8, 10, 11, 20, 33, 35, 36, 39.

Тема 3.2. ВОКАЛЬНО- СЦЕНІЧНА ТА ВОКАЛЬНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ЕСТЕТИКА

Анотація до лекції 3.2

Класична опера пов'язана з іменами К.В.Глюка («Орфей, «Альцеста», В.А.Моцарта («Чарівна флейта», «Весілля Фігаро», «Дон Жуан»). Італійська опера-буффа («Служниця-господиня» Д.Перголезі), французька лірична комедія («Сільський чаклун» Ж.Ж.Руссо). Принципи оперної реформи К.В.Глюка.

Перші романтичні опери: Дж.Россіні, Г.Доніцетті (лірична «Лючія де Ламмермур») та В.Белліні («Норма»). Дж.Россіні два оперних шедеври: завершення розвитку опери-буфа – «Севільський цирульник», героїко-романтична опера – Вільгельм Тель». Нова романтична епоха італійської музики заявила себе у творах Дж.Верді, який прагнув відтворити музикою сильні драматичні конфлікти: реалізм опер «Ріголетто», «Травіата», героїко-історична опера «Аїда».

Засновник німецької опери – К.М. Вебер та героїко-патріотична опера «Чарівний стрілок». Оперна реформа Р.Вагнера. Героїко-романтична психологічна драма, опора на легендарний епос – опери «Тангейзер», «Лоенгрін». Велика французька опера. Лірична опера «Фауст» Ш.Гуно, музична драма «Кармен» Ж.Бізе.

В останнє десятиліття ХІХ століття італійська «серйозна» опера займає європейську першість. «Веричні» опери П.Масканьї «Сільська честь» та Р.Леонкавалло («Паяци»), де на сцені показано повсякденне життя Італії. Оперна творчість Дж.Пуччіні – яскрава театральність, правдива передача емоцій, сольні партії - ліричний наспів, декламаційна мелодика («Тоска», «Богема»).

Великі вокально-хорові твори класиків: Й.Гайдна – Ораторія «Пори року», «Реквієм» В.А.Моцарта, «Урочиста меса» Л.ван Бетховена, «Stabat Mater» Д.Перголезі. Вокально-хорові твори ХІХ ст. «Stabat Mater» Дж.Россіні, Дж.Верді «Реквієм».

Пісенна спадщина композиторів-класиків. Вокальна лірика Л.ван Бетховена, цикл «Листи до далекої коханої», пісні на вірші Й.В.Гете. Камерні вокальні жанри ХІХ ст. Пісні і романси, вокальні цикли композиторів-романтиків зайняли почесне місце в творчому спадку. Ф.Шуберт підняв жанр побутової пісні на рівень великого високого мистецтва. Пісня – жанр, в якому відчутніший зв'язок

із світом “маленької людини”, лірична сповідь, тонкий психологізм (“Маргарита за прядкою”), похмурі фантастичні образи (“Лісовий цар”), музичний “роман в листах” («Прекрасна мельничиха»). Пісенні цикли Р.Шумана («Любов поета»), Е.Гріг – збірки пісень і романсів («Люблю тебе», «Сон»).

Камерно-інструментальні жанри композиторів класицизму зосереджуються навколо сонати, сюїти, квартету та квінтету. Й.Гайдн - засновник жанру квартету, В.А.Моцарт - фортепіанні тріо, Л. ван Бетховен – квартети.

Романтична камерно-інструментальна музика має надзвичайно широкий спектр форм – від окремих сольних мініатюр та ансамблів до великих інструментальних циклів. Ф.Шуберт – квінтет «Форель», Р.Шуман – програмні фортепіанні цикли «Карнавал», Ф.Мендельсон цикл «Пісні без слів», Ф.Шопен – фортепіанні мініатюри, Ф.Ліст транскрипції, етюди, А.Дворжак – «Слов’янські танці».

План

1. Основні оперні жанри XVIII ст. Домінування італійської опери
2. Оперні реформи в XVIII ст. Німецька та австрійська опера. Італійська та Французька опера
3. Велика романтична опера.
4. Жанрове розгалуження в оперному мистецтві XIX ст.
5. Опера «веризму».
6. Вокально-хорові твори: ораторія, меса, реквієм, кантата, хоровий концерт.
7. Вокальні цикли та вокальні мініатюри романтиків композиторів класицизму і романтизму.
8. Інструментальні сольні та ансамблеві твори, жанрові цикли композиторів класицизму та романтизму.

Практичне заняття до теми 3.2.

Мета

Ознайомитись з оперним та вокально-хоровим, камерно-вокальним та камерно-інструментальним мистецтвом класицизму та романтизму. Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами

Питання для обговорення та прослуховування

Сценічні та вокально-хорові твори

1. Німецька та австрійська опера.
2. Італійська та Французька опера.
3. Реквієм: Й.Гайдн, В.А.Моцарт, Дж.Верді

Камерно-вокальна музика

1. Італійська камерна вокальна музика.
2. Вокальні твори німецьких композиторів.
3. Французька вокальна школа.
4. Вокальна музика композиторів Східної Європи

Камерно-інструментальна музика

1. Італійська камерно-інструментальна музика.

2. Інструментальні сольна та ансамблеві жанри німецьких композиторів.
 3. Французька інструментальна музика.
 4. Інструментальні сольна та ансамблеві твори композиторів Східної Європи.
 5. Камерно-інструментальна творчість українських композиторів
- Написати короткі реферати на одну із тем з музичними прикладами.

Література: 2, 6, 7, 8, 10, 11, 20, 33, 35, 36, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

1. Порівняти різні опери композиторів XVIII ст. з точки зору драматургії (за вибором здобувачів).
2. Порівняти різні опери композиторів XIX ст. з точки зору драматургії (за вибором здобувачів).
3. Порівняти вокальні композиторів XVIII ст. з точки зору форми (за вибором здобувачів).
4. Порівняти вокальні твори композиторів XIX ст. з точки зору форми (за вибором здобувачів).
5. Порівняти інструментальні сольні та ансамблеві твори композиторів XVIII ст. з точки зору форми (за вибором здобувачів).
6. Порівняти інструментальні сольні та ансамблеві твори композиторів XIX ст. з точки зору форми (за вибором здобувачів).

Література: 2, 6, 7, 8, 10, 11, 20, 33, 35, 36, 39

Тема 3.3. МУЗИЧНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО КЛАСИЦИЗМУ ТА РОМАНТИЗМУ

Українська духовна музика. Кульмінаційний злет – новий стиль духовної музики хоровий концерт. Продовження традицій стилю партесного барокового концерту та нові індивідуальні риси. Простота і гармонійність, урочисті енергійні образи - класичний стиль, нові романтичні тенденції до показу особистісного ліричного чуттєвого начала, опора на національну українську ліричну мелодику.

Хоровий концерт кінця 18 ст. продовжує стиль партесного барокового концерту, але набуває індивідуальних рис. Простота і гармонійність, урочисті енергійні образи - схожість з класичним стилем, чуттєвість - нова тенденція до показу особистісного начала у мистецтві.

Образні типи та види концертів: урочисто-панегіричні – на основі гімнічних псалмів; ліричні та лірико-драматичні – на основі “благальних” псалмів.

Циклічна форма, монотематизм та тематичні зв'язки між частинами. Базування на принципах класичної гармонії - функціонально-гармонічне мислення, гамфонно-гармонічна фактура. Використання поліфонічної техніки письма - імітації, фуги та фугатні форми. Тематизм: давноруська церковна монодія та псалмодія, кант, пісня, танець. Поєднання тематизму української народної пісні з західноєвропейською поліфонічною технікою.

Мелодика - ліричні, чуттєві інтонації типу - зітхання. Опора на українську ліричну мелодику. Відбувається психологізація та драматизація ліричної сфери - риси сентименталізму у підкресленій чуттєвості інтонацій.

Змінюється відношення до авторства - всі авторські, запис творів - круглою італійською нотою, тактові риси, темп, відтінки. Введення циклічної форми – 3-4 частинні цикли з контрастним чергуванням частин (вплив сонантно-симфонічного класичного циклу), зустрічаються ознаки монотематизму та тематичних зв'язків між частинами.

Базуються на принципах класичної гармонії - функціональне-гармонічне мислення, гамфонно-гармонічна фактура чередується з поліфонічною. Використовується різноманітна поліфонічна техніка письма - імітації, фуги, та фугатні форми, теми фуг – розвинені, мелодично яскраві, мають витoki з давноруської церковної монодії та псалмодії, жанрову - кантову, пісенну, танцювальну основу. – поєднання тематизму української народної пісні із західноєвропейською поліфонічною технікою.

Концерти мають та образні види – урочисто-панегіричні – на основі гімнічних псалмів, ліричні, лірико-драматичні – на основі “благальних” псалмів, передаються суб'єктивні переживання особистості, в таких концертах найбільше проявились національні риси української музики – передбачення послідуєчого романтичного стилю, в основі якого внутрішній світ людини.

М.Березовський. Основні духовні твори, що зберіглися: Літургія, причасні вірші, хорові духовні концерти.

Літургія. Встановив в літургії постійні 8 частин: Слава отцю і сину, Святий Боже, Іже Херувіми, Єктенія, Вірую, Милорсть мира, Достойно єсть, Отче наш.

Причасні вірші - для виконання до і під час причастя, кожного дня тижня. Написані на тексти Псалтиря, що мають хвалебний подячний характер. Музикма переважно ліричного характеру: благального, скорботного.

Духовні концерти У творчості М. Березовського сформувався циклічний духовний концерт. Концерт “Не отвержи мене во время старости” - чотири частинний цикл, побудований на темповому, тональному, частково метричному і образному контрастах. Текст 70-го псалма, благальні псалми. 1 частина “Не отвержи...” – філософські роздуми, лірико-скорботні образи, 3 частина “Не віддаляйся, Боже, від мене” – образи стражденного моління й благання, протиставлення ліричної особистісної сфери силас зла (1,3), наступ злих сил – фугато 2 частини “Доганяйне і хапайте його”, протестуюче начало у 4 частині “Нехай посоромляться усі, хто ненавидить душу мою”.

Музичний тематизм. Перша частини: тема з двох елементів - типовий зворот української мелодики – терцово-квінтовий, ямбічний фугатне протиставлення. Відбувається наскрізний ровиток музичної ідеї – від скорботного роздуму до протесту. Тематизм з народно-пісенними елементами, поєднався з західноєвропейською композиторською технікою.

Д.Бортнянський. Більшість творів збереглися, видавались ще при життя композитора - 1762 “Херувімська”, 1874 – видано клавир 35 концертів, 1881 було видано спадщину Д.Бортнянського у 10 томах.

Найбільш відомі 35 чотириголосних концертів. Написані на тексти християнської церковної гімнографії - прославлення народження Христа, а також окремі строфи з Псалмів (псалми-гімни, подячні, повчальні, захисні, багаальні).

Образна мова: урочисто-панегіричні, ліричні (стан душевного піднесення, стан рівноваги та умиротворення, ліричний роздум), лірико-драматичні мінорні - передається переживання особистості, стан страждання і смутку, скорботність та патетичність.

Концерт №32 с-moll- “Скажи ми господи кончину мою” - скорботний стан хворої людини, жалібні ламентозні інтонації зітхання у 1ч., похмурі у 2ч., драматизм фугато у 3ч. Тематизм хорових концертів має стійкий зв’язок з українськими фольклорними інтонаціями (селянська пісня-романс), в мелодіях низхідна секста, зменшена кварта, збільшена секунда

Артемій Ведель. Хоровий духовний Концерт “Доколе, Господи...” - виявлення характерних рис творчості композитора: національне підґрунтя тематизму (дума, пісня, пісня-романс).

Українська оперна класика: М.Березовський «Демофонт», Д.Бортнянський опера-серія «Алкід», опера-буффа. «Сокіл».

Написані за класичними канонами **опери-серія** ставились на античні міфологічні та трагедійні сюжети, персонажі – конкретна людська якість (Алкід), нормативність жанру – три дії, арія да капо, сухий речитатив секко, речитатив акомпанато, арія – образ героя, спів бель канто, зростання ролі оркестру, хору, втілення драми в опері (реформа Глюка). **Опери буффа.** Д.Бортнянський написав три лірико-комічні опери в росії – “Сокіл”, «Син-суперник». Наблизив сюжет до ліричної лінії, використав традиції французької комічної опери – розмовні діалоги французькою замість речитативів, маленькі арієтти, романси.

Українська симфонія. М.Калачевський «Українська симфонія, В.Сокальський Симфонія соль-мінор. Українська інструментальна соната та концерт: М.Березовський, Д.Бортнянський.

Розвивалась по двох напрямках.

1.Європейська техніка зрілого класицизму. М.Березовський, Д.Бортнянський, Б.Хандошкін писали в класичних жанрах сонати, концерту, камерного ансамблю.

М.Березовський – Соната для скрипки і чембало (dasso contunuo) написана 1772 в Італії. Перша частина – Сонатне алегро, експозиція на одному диханні, тематизм вирощується одного мотиву без контрасту (раньокласична соната), форма старовинної сонати - невелика розробка і скорочена реприза. Друга частина – граве – психологізація ліричної сфери – лірична мелодія перетворюється у монолог. Третя частина – варіації, темою яких є менует. Твір, швидше, ліричний ніж віртуозний.

Д.Бортнянський – Три сонати для клавесина, Концерт для чембало з оркестром (ре-маж), квінтет №2 до маж, Гатчинський марш для духових, Концертна симфонія. Твори написані для салонного музикування. На цих вторах позначений вплив клавірних сонат Баха, італійської сонати, симфонії та мелосу, віденської школи. Концертна симфонія (згадаємо Концерти А.Вівальді) написана для ансамблю із 7 інструментів: соло окремих інструментів (клавір, скрипка, фагот) чергується з tutti всього ансамблю.

Б.Хандошкін – розвинув жанр сольної скрипкової сонати: опора на гомофонно-гармонічний стиль письма, поліфонічний як у Баха, акордика й подвійні ноти.

Традиційне цитатне використання українського фольклору – нескладні обробки народних пісень. Варіації І.Хандошкіан для скрипки й баса “Косарі”, “Ой, гай гай зелененький).

Українська симфонія Е.Ванжури – тричастинна, Вступ перша частина – сонатне алегро, побічна партія базується на пісні “Ой, гай гай зелененький, друга частина – ліричне Анданте, третя – рондо з народно-пісенною основою, тема рефрену – пісня «Вийши в полі косарі», епізоди та кода – інтонації українських народних танців.

Українська романтична опера. **Опрацювання оперних жанрів в рамках музично-драматичних вистав:** драма зі співами і танцями, побутова драма і комедія, водевіль. І.Котляревський “Наталка-Полтавка” (музичне опрацювання О.Марковича, А.Єдлічки). Музично-драматичні твори М.Кропивницького, М.Старицького - зразки синтезу драми й музики. Драми Т.Шевченка та музична інтерпретація творів М.Гоголя.

Становлення драматургічних засад української опери та її жанрів:

- лірико-комічна опера- С.Гулак-Артемівський “Запорожець за Дунаєм”;
- народно-побутова опера – М.Лисенко “Наталка Полтавка”, М.Аркас “Катерина”;
- лірико-фантастична опера – П.Сокальський “Майська Ніч”, М.Лисенко “Утоплена”;
- опера-казка - дитячі опери М.Лисенка “Каза-дереза”, “Пан Коцький”, “Зима і Весна”;
- історико-героїчна опера. П.Сокальський “Облога Дубно”, М.Лисенко “Тарас Бульба”.

Формування національної симфонічної музики та жанру романтичної симфонії.

Зразок ранньої симфонії **Симфонія невідомого автора** соль мінор. Принципи класичного симфонізму: вирощування тематизму з початкових мотивів теми Вступу, традиційне Сонатне алегро, сюїтність середніх частин, романтичні тенденції - Романс, прояви національних традицій - у фіналі Рондо-сонати тенцювальна тема “козачка”.

М.Калачевський. “Українська симфонія” монументальний симфонічний цикл з опорою на українську пісенну ліричну (“Віють вітри”), танцювальну (“Дівка в сінях стояла”. “Ой, гай, гай”, “Ой. Джигуне, джигуне”),

романсову та епічну (“Побратався сокіл”) мелодику. Опора на європейську класичну симфонію, поліфонічні прийоми, романтичні тенденції використання народно-пісенної та романсової мелодики - одна з частин Романс, народно-пісенний тематизм та його поліфонічний розвиток.

В.Сокальський Симфонія соль-мінор. Нові тенденції розвитку жанру - поєднання традицій української класичної симфонії та досягнень романтичного симфонізму: переінтонування - спорідненість авторського тематизму національній інтонаційній сфері; фольклорне цитування, пісенна драматургія, побутова танцювальна жанровість.

Камерно-інструментальна та камерно вокальна творчість. Камерно-інструментальна творчість українських композиторів: програмні твори П.Сокальського, М.Лисенко – фортепіанні мініатюри (прелюдії, мазурки, вальси, ноктюрни), цикл «Українська сюїта», рапсодії, «Думка-Шумка». Українська пісня-романс: А.Маркевич, В.Заремба, П.Сокальський. Вокальні твори М.Лисенка.

Нові форми музичного спілкування – хорове мистецтво.

Традиції професіонального хорового співу та народний хоровий спів, хорове виконавство та тенденції формування хорового концертного репертуару. Українське поетичне слово та фольклорно-пісенна стилістика - основа хорового мистецтва. Хорова пісня: М.Вербицький «Ще не вмерла Україна», П.Ніщинський «Закувала та сива зозуля». М.Лисенко: хорові поеми, гімни, твори на вірші Т.Шевченка; кантати «Радуйся, ниво неполітая» «На вічну пам'ять Котляревському».

План

1. Європейські національні школи.
Український Класицизм
2. Національна особливість – український хоровий концерт
3. Сонатно-симфонічний цикл – особливість української симфонії
4. Українська оперна класика
Український Романтизм
5. Українська романтична опера
6. Жанр хорової пісні на вірші українських поетів.
7. Пісня романс та інструментальна мініатюра.

Практичне заняття до теми 3.2.

Мета

Ознайомитись з вокально-хоровим мистецтвом класицизму та романтизму в українській музиці. Написати короткі реферати на одну з тем.

Питання для обговорення та прослуховування

1. Жанри українського хорового концерту – слухати та обговорювати : М.Березовський “Не отвержи мене во время старости”, Д.Бортнянський Концерт №32 с-moll- “Скажи ми господи кончину мою”, А.Ведель Концерт “Доколе, Господи...”
2. Сонатно-симфонічний цикл М.Калачевський. “Українська симфонія”

3. Українська опера М.Лисенко “Наталка Полтавка”, слухати й аналізувати.
4. Жанр хорової пісні. М.Вербицький «Ще не вмерла Україна», П.Ніщинський «Закувала та сива зозуля». Слухати та обговорювати
5. Пісня романс та інструментальна мініатюра. М.Лисенко – фортепіанні мініатюри (прелюдії, мазурки, вальси, ноктюрни)., цикл «Українська сюїта», рапсодії, «Думка-Шумка». Слухати та обговорювати
Література: 8,20, 24, 32, 35, 36, 38, 40.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2

1. Прослухати, знайти запис, проаналізувати - Д.Бортнянський опера-серія «Алкід», переглянути фільм-оперу С.Гулак -Артемовський “Запорожець за Дунаєм”.
2. Ознайомитись з історією створення Гімну України. М.Вербицький «Ще не вмерла Україна».
Література: 8, 20, 20, 24, 32, 35, 36, 38,40.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульна контрольна робота здійснюється у формі письмової доповіді-реферату чи презентації на такі теми (з музичними прикладами): історію створення опери (твір і композитор за вибором здобувачів), класична клавірна соната (твір і композитор за вибором здобувачів), вокальний цикл (твір і композитор за вибором здобувачів), українська опера (твір і композитор за вибором здобувачів).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи – від 0 до 3-х балів).

МОДУЛЬ 4. СТИЛЬОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В МУЗИЦІ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ

Тема 4.1. ФОРМУВАННЯ НОВИХ ХУДОЖНІХ СТИЛІВ І ТЕХНОЛОГІЙ У МУЗИЦІ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Анотація до лекції 4.1.

.Формування нових художніх стилів. Музичний імпресіонізм - К.Дебюссі, М.Равель. Постромантизм – Г.Малер, Р.Штраус. Експресіонізм – А.Берг, А.Шенберг. Музичний модернізм – нові концепції музичної мови та технології творчості. Неокласика І.Стравинського та П.Хіндемита. Урбанізм – “Французька шестірка” ,“Нова віденська школа” – додекафонія – дванадцяти тонова система А.Шенберга, А.Веберна, А.Берга. Музичний авангард – сонористика, алеаторика, пуантилізм. О.Месіан, П.Булез, К.Штокгаузен.

Національні художні школи. Опора на національну ладово-інтонаційну та ритмо-інтонаційну культуру. Угорщина – Б.Барток, З.Кодай, Польща – К.Шимановський, Австрія - К.Орф, Фінляндія - Я.Сибеліус.

Україна – традиції хорового співу (О.Кошиць, М.Леонтович, К.Стеценко, Я.Степовий), камерно-інструментальна музика (В.Косенко, Л.Ревуцький).

Стильові та жанрові ознаки модернізму, постмодернізму, метамодернізму.

Тональність в творах К. Дебюссі, М. Равеля, Б. Бартока, В. Лютославського, В. Сильвестрова, М. Скорика. Модальність в творах К. Дебюссі, О. Мессіана, Б. Бартока, П. Хіндемита, Л. Дичко, І. Карабиця, Є. Станковича.

Класична додекафонія в музиці А. Шенберга, А. Берга. Тотальний серіалізм в музиці А. Веберна. Алеаторична техніка в творах Д. Кейджа, П. Булеза, К. Штокгаузена. Сонористичні композиції Я. Ксенакіса, К. Пендерецького,

Музика оточуючого середовища, є проявом полістилістичної техніки та естетики. Методи полістилістики базуються на запозичені стильових моделей та технік: колаж (цитата чужого твору), алюзія (натяк на стиль, композиторський почерк, твір). Центр композиції та форми – стильовий модус, зміна модусів – стильова модуляція.

Хеппінінг. Залучення цілісного простору до подій твору (концертний зал, публіка, оточуючі предмети тощо). Перформанс – мистецький показ з залученням різноманітних творчих та технічних засобів. Театр абсурду. Імпровізаційність як творчий метод синтетичного артефакту.

Тональність і модальність. Збагачення класико-романтичної тональності новою акордиком. Гармонія імпресіонізму та неокласицизму. Хроматична тональність з функційними тяжіннями. Політональність. Поняття модальності. Модальні зв'язки в музичному творі. Функція перемінності в творах з модальною організацією. Модус як спосіб організації фактури. Серійність і алеаторика. Класична дванадцятитоновна система композиції. Поняття серії: організація, форми, транспозиції. Принципи роботи з серійним рядом: сегментація, ротація, селекція, інтерполяція, пермутація. Багатосерійність. Техніка імпровізаційності та принцип композиційної випадковості в музиці. Алеаторика – техніка композиції випадковості. Стабільні та мобільні алеаторичні системи, комбінаторика. Алеаторика зовнішньої та внутрішньої форми. Пуантилізм – послідовність звукових точок. Сонористика – музика тембрів та звучностей. Види співзвуч в сонористичній композиції. Класична додекафонія в музиці А. Шенберга, А. Берга. Тотальний серіалізм в музиці А. Веберна. Алеаторична техніка в творах Д. Кейджа, П. Булеза, К. Штокгаузена. Сонористичні композиції Я. Ксенакіса, К. Пендерецького. Полістилістика як прояв метамодернізму. Методи полістилістики базуються на запозичені стильових моделей та технік: колаж (цитата чужого твору), алюзія (натяк на стиль, композиторський почерк, твір).

План

1. Формування нових художніх стилів у ХХ столітті.
2. Жанрові ознаки постмодернізму, авангарду, сучасного метамодернізму.
3. Твори з тональною та атональною композицією.
4. Дванадцятитоновна та серійна композиція.
5. Алеаторика сонорність у творенні жанрів.
6. Полістилістика як онова жанрової композиції.

Практичне заняття до теми 4.1.

Мета

Ознайомитись з творами зарубіжних і вітчизняних композиторів ХХ-ХХІ століття. Написати короткі реферати на одну з тем.

Питання для обговорення та прослуховування:

Стильові тенденції

1. Імпресіонізм - К. Дебюссі, М. Равель, постромантизм - Г. Малер, Р. Штраус, неокласика - І. Стравинський, П. Хіндеміт та урбанізму - “Французька шестірка”.

2. Стилїстика творів композиторів “Нової віденської школи” - А. Шенберг, А. Веберн, А. Берг. Музичний авангард - сонористика, алеаторика, пуантилізм - О. Месіан, П. Булез, К. Штокгаузен.

3. Національні художні школи. Опора на національну ладово-інтонаційну та ритмо-інтонаційну культуру. Угорщина - Б. Барток, З. Кодай, Польща - К. Шимановський, Австрія - К. Орф, Фінляндія - Я. Сибеліус. Україна - О. Кошиць, М. Леонтович, К. Стеценко, Я. Степовий, В. Косенко, Л. Ревуцький.

4. Стилї та жанри у творчості сучасних українських композиторів - В. Сильвестрова, М. Скорика, Л. Дичко, І. Карабиця, Є. Станковича.

Нова техніка композиції

1. Тональна музика – сутність поняття.

2. Модальна музика – сутність поняття.

3. Серійна дванадцятитоновна композиція А. Шенберга та його школи.

4. Серіалізм композиторів-авангардистів.

5. Алеаторика авангарду та постмодернізму.

6. Сонорна композиція композиторів ХХ – ХХІ ст.

7. Полїстїстика як прояв метамодернізму.

Лїтература: 4,9, 14,15,16, 18, 19, 20, 34, 39.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

1. Порівняти твори з тональною організацією композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувачів).

2. Порівняти твори з модальною організацією композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувачів).

3. Порівняти серійні та серіальні твори композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувачів).

4. Порівняти алеаторичні та сонористичні твори композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувача).

5. Порівняти серійні та серіальні твори композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувачів).

6. Порівняти алеаторичні та сонористичні твори композиторів ХХ – ХХІ ст. (за вибором здобувача).

Лїтература: 8, 9, 10,11, 17, 20, 22, 26, 27, 32, 35,36, 37, 40

Тема 4.2. ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ПОПУЛЯРНОЇ МУЗИКИ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Анотація до лекції 4.2.

Джаз, поп, рок. На початку ХХ століття в Америці з'явився новий напрям в музиці. Хоча слово «джаз» увійшло у вжиток лише в 1912 році, цю музику, відрізнялася гучністю, зухвалістю і буйством, було чути на вулицях Нового Орлеана як мінімум на десять років раніше. Джаз мав особливою ритмічною енергією, ніколи раніше не зустрічався в народній музиці. Крім цього, джаз був сміливим і непередбачуваним – одна і та ж пісня з кожним виконанням звучала по-різному, і це лише додавало джазу привабливість. Музиканти імпровізували, слідуючи натхненню і адаптуючи мелодію до звуків інших інструментів, які відігравали з ними на сцені.

Витоки рок-музики знаходяться в блюз, з якого вийшли перші рок-жанри – рок-н-рол і рокабіллі. Перші піджанри рок-музики виникали в тісному зв'язку з народної та естрадною музикою того часу – насамперед, це фолк, кантрі, скіфф, мюзік-хол. За час існування року було безліч спроб з'єднати його практично зі всіма можливими видами музики – з академічної музики (арт-рок, з'являється наприкінці 1960-х), джазом (джаз-рок, з'являється наприкінці 1960-х – початку 70-х), латинської музикою (латино-рок, з'являється наприкінці 1960-х), індійської музикою (рага-рок, з'являється в середині 60-х). Всі найбільші піджанри рок-музики з'явилися наприкінці 70-х рр., найбільшими з яких, крім перерахованих, є хард-рок, панк-рок, рок-авангард. Наприкінці 70-х-початку 80-х з'явилися такі жанри рок-музики, як пост-панк, нова хвиля, альтернативний рок (хоча вже в кінці 60-х років з'являються ранні представники цього напрямку, хардкор великий піджанр панк-долі), а також агресивні піджанри металу – дет-метал, блек-метал. В 90-х роках отримали широке розвиток жанри гранж (з'явився в середині 80-х), бріт-поп (з'являється в середині 60-х), альтернативний рок (з'являється в кінці 80-х).

У 50-х роках ХХ ст. поп-музикою називали рок-музику; пізніше ці поняття розділилися. Поп-музика – це розважальна масова музика, що використовує стилі, жанри і форми року. Поп-музика може піднімати серйозні політичні або соціальні проблеми, проте все ж таки її основне призначення – розважати людей і спонукати їх до танців. Це твердження особливо справедливе для ритмічного соула і музики в стилі диско, що розвинулася в 70-х роках ХХ ст. У тому ж напрямі діяли техно, хіп-хоп і джангл-біт, які набули величезної популярності в танцювальних клубах у 90-х роках минулого століття. Танцювальний ритм став особливо важливим елементом музики, а мелодія і слова вокальної партії відступили на другий план.

Історія розвитку електронної музики сягає кінця ХІХ ст. електронні синтезатори першої половини ХХ ст. та доби авангарду: трауторіум, хвилі Мартено, муг. Класифікація спектральних подій: суцільні шуми, гармонічні спектри, негармонічні спектри, промодульовані спектри, фільтровані спектри, імпульсні сигнали, комбіновані спектри. Формоутворення в спектральній

композиції. Види електронного синтезу. Семплерна техніка. MIDI-технології. Розвиток електронної музики та її жанри.

Українська популярна музика.

Сучасні українські концертні виконавці – джазові виконавці, рок-групи та виконавці, поп-виконавці, інші.

Сучасна українська музика — сукупна назва для всіх процесів, що відбувалися в українській музиці від 1960-х років до сьогодення. Почавшись із періоду вокально-інструментальних ансамблів, які першими почали поєднувати традиції західного рок-н-ролу з українськими мотивами, сучасна українська музика пройшла кілька етапів у своєму розвитку: андеграундний у 1980-1990-х, перший масовий успіх у 2000-х, бум незалежної музики після Євромайдану.

Музичні напрямки і жанри: рок, метал, інді, кантрі, блюз та джаз, поп музика, хіп хоп, поп, реп, електронна музика .

Рок-музика в Україні сформувалася в кінці 1960-х років на хвилі відлиги у суспільному житті і була початково представлена творчістю аматорських біг-бітових та ритм-н-блюзових команд. Популярні рок – гурти: Океан Ельзи, Воплі Відоплясова

О. Е - Океан Ельзи - український рок-гурт, створений лідером та вокалістом гурту Святославом Вакарчуком. Публіка та критики неодноразово визнавали «Океан Ельзи» найкращим рок-гуртом та найкращим концертним гуртом пострадянських країн та Східної Європи. Усього на території України продано понад мільйон дисків гурту: «Там, де нас нема», «Земля», «Без меж».

VV та ВВ- Воплі Відоплясова (Vopli Vidopliassova) - український рок-гурт, створений у 1986 році. Лідером гурту є вокаліст Олег Скрипка. «Воплі Відоплясова» є засновниками українського рок-н-ролу та неостилію етно-рок (гурт здобув премію «Celebrity Awards 2020» в номінації «Кращий етно-рок гурт»). Саме вони першими заспівали рок українською за межами України.

Поп виконавці та гурти: Т.Кароль, О.Пономарьов, Руслана Лижичко – переможниці «Євробачення», джазова співачка Джамала (Сусана Джамаладінова) – переможниця «Євробачення»; DZIDZIO - стиль антигламурний поп, соліст М.Хома, Верка Сердючка, Христина Соловій, ВІА Гра, Kazka, Go-A, Kalush, TVORCHI; Alyona alyona, YARMAK. - український реп; «Пікардійська терція» та «Менсаунд» тощо.

План

1. Еволюція джазу.
2. Еволюція рок-музики.
3. Еволюція поп-музики.
4. Види електронного синтезу. Синтезатори.
5. Жанри електронної музики композиторів ХХ – ХХІ ст.
6. Сучасні українські виконавці – джазові виконавці, рок-гурти та виконавці, поп-виконавці, інші.

Практичне заняття до теми 4.2

Мета

Навчитись визначати жанри та стильові напрями джазу, рок-музики, попмузики та електронної музики.

Питання для обговорення та прослуховування:

1. Жанри та стильові напрями джазу.
2. Жанри та стильові напрями рок-музики.
3. Жанри та стильові напрями попмузики.
4. Жанри електронної музики
5. Електроакустична та електронна музика в кіно.
6. Електронна музика в сучасних мистецьких проектах.
7. Сучасні українські концертні виконавці – джазові виконавці, рок-групи та виконавці, попвиконавці, інші.

Література: 4,9, 14,15,16, 18, 19, 20, 34.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.

1. Порівняти джазові твори музикантів різних країн (за вибором здобувачів).
2. Порівняти творчість рок-музикантів різних країн (за вибором здобувачів).
3. Порівняти творчість попвиконавців різних країн (за вибором здобувачів).
5. Подивитись фільм О.Саніна «Поводир», музика О.Загайкевич.

Література: 4,9, 14,15,16, 18, 19, 20, 34.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульна контрольна робота здійснюється у формі письмової доповіді-реферату чи презентації на такі теми (з музичними прикладами): творчий портрет сучасного виконавця (джаз, рок- та поп-), жанри електронної музики у різних країнах світу (за вибором здобувачів). Сучасні українські популярні виконавці (за вибором здобувачів). Оціночний результат творчого завдання – від 0 до 3-х балів).

ВИМОГИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ

«**Практичні завдання**» є невід'ємною частиною дисципліни «Історія музики», які допомагають закріплювати отримані теоретичні знання в практичних навичках за допомогою практичних занять і самостійної роботи.

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу рефератів певних питань дисципліни. Об'єктами поточного контролю знань студента є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- підготовка рефератів та презентації, добір та аналіз музичного матеріалу.

Практичне завдання до кожної лекції має перелік вимог до його виконання: підготовка відповіді поставлене питання, висновки щодо отриманого результату, перелік використаної літератури.

Підготовки завдань до занять полягає в написанні доповіді-реферату чи презентації за темою заняття та складається: з описової аналітичної текстової частини для доповіді на 3-5 хвилин; формування питань, що будуть обговорюватися висновків; переліку використаної літератури, добору та аналізу музичного матеріалу за темою. Для підготовки необхідно використовувати навчальну літературу, монографії з теорії та історії мистецтв, наукові статті, музичний матеріал, матеріали авторитетних Інтернет-джерел.

Вимоги до оформлення Практичного завдання до відповідного практичного заняття.

Робота складається з:

- титульного листа;
- переліку розділів роботи (зміст);
- основної частини (власне відповіді);
- висновків;
- переліку використаних джерел.

Робота виконується форматі pdf файла.

На титульному листі вказуються:

- тема Практичного завдання;
- прізвище та ім'я доповідача;
- група, курс.

Основна частина має повністю розкривати тему завдання, для цього необхідно опрацювати рекомендовані джерела і написати текст відповіді. Робота може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, тощо. Файл роботи має бути завантажений до дистанційного курсу «Науково-технічні засади звукорежисури» на платформу Google Classroom.

Для підготовки використовувати навчальну літературу, наукові статті, матеріали конференцій. За необхідності можна використовувати фото або відео матеріали з посиланнями на Інтернет ресурси.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Робота комплексно оцінюється викладачем, враховуючі такі критерії:

- повнота та логічність відповіді;
- наявність висновків;
- відповідність формату представлення роботи.

Оціночний результат роботи – від 0 до 3-х балів.

Результат роботи (в балах) оцінюється таким чином:

- **3 бали** – робота відзначається повнотою змістовного наповнення, може мати окремі зауваження, в цілому відповідає правилам оформлення.

- **2 бали** – робота відзначається повнотою змістовного наповнення, може мати окремі вагомні зауваження, в цілому відповідає правилам оформлення.

- **1 бал** – робота відзначається не чітким змістовним наповненням, наявністю фрагментарності змістовного наповнення, має значну кількість зауважень щодо правил оформлення.

- **0 балів** – робота не має логічного змістовного наповнення, не відповідає вимогам оформлення. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних питань не виконано; робота не подана у визначений термін .

ВИМОГИ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модульний контроль є невід’ємною частиною дисципліни «Музичні жанри і стилі європейського мистецтва», який контролює досягнуті теоретичні та практичні знання, а також знання, набуті в процесі самостійної роботи.

Контрольна робота до кожного модуля має перелік вимог до його виконання: підготовка відповіді поставлене завдання, висновки щодо отриманого результату, подання переліку використаної літератури згідно діючих вимог.

Вимоги до оформлення контрольної роботи до відповідного модуля:

Робота складається з:

- титульного листа;
- переліку розділів роботи (зміст);
- основної частини (власне відповіді);
- висновків;
- переліку використаних джерел.

(Робота виконується у форматі pdf файла).

На титульному листі вказуються:

- тема контрольної роботи ;
- прізвище та ім’я доповідача;
- група, курс.

Основна частина має повністю розкривати тему завдання, для цього необхідно опрацювати рекомендовані джерела і написати текст відповіді. Робота може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, музичний матеріал, тощо. Файл роботи має бути завантажений до дистанційного курсу «Музичні жанри і стилі європейського мистецтва» на платформу Google Classroom.

Для підготовки використовувати навчальну літературу, наукові статті, матеріали конференцій. За необхідності можна використовувати фото або відео матеріали з посиланнями на Інтернет ресурси.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ

Робота комплексно оцінюється викладачем, враховуючі такі критерії:

- повнота та логічність відповіді;
- наявність висновків;
- відповідність формату представлення роботи.

Оціночний результат роботи – від 0 до 3-х балів.

Результат роботи (в балах) оцінюється таким чином:

3-2 бали – робота відзначається повнотою змістовного наповнення, може мати окремі зауваження, в цілому відповідає правилам оформлення.

2-1 бали – робота відзначається не чітким змістовним наповненням, наявністю фрагментарності змістовного наповнення, має значну кількість зауважень щодо правил оформлення.

1-0 бали – робота не має логічного змістовного наповнення, не відповідає вимогам оформлення. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних питань не виконано.

0 балів – робота не подана у визначений термін.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ (за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)			
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	1	2,5x1=2,5	2,5x1=2,5	2,5x1=2,5	2,5x1=2,5
2	Участь у практичних заняттях	3	2,5x3=7,5	2,5x3=7,5	2,5x3=7,5	2,5x3=7,5
4	Модульна контрольна робота	3	1x3=3	1x3=3	1x3=3	1x3=3
	Усього за модуль		13	13	13	13
	Залік		48			
	Разом з дисципліни		13+13+13+13+48 = 100 балів			

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Теоретичні засади поняття стиль та жанр.
2. Стили в історії музичного мистецтва. Історичні стилі. Індивідуальний стиль.
3. Музичні жанри. Музична форма.
4. Камерно-інструментальні та вокальні жанри
5. Циклічні жанри. Сонатно-симфонічний цикл.
6. Міфологічні дані щодо музичної діяльності Давнього світу.
7. Музичні виконавці та музичні інструменти Давнього світу.
8. Музичний стрій, музичні лади, музичні жанри Давнього світу
9. Музична естетика Давнього світу: Піфагор та Аристотель.
10. Григоріанський хорал. Реформа папи Григорія.
11. .Середньовічна недільна служба – меса: Ordinarum - п'ять традиційних частин (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus) та Proprium.

12. Реформа Гвідо Д'Ареццо.
13. Куртуазна лірика середньовічних поетів та музикантів. Трубадури, трувери, мінезингери, барди, ваганти.
14. Світські музичні жанри Середньовіччя: Альба, Сервента, Пастурель, Канцона, Рондо, Віереле.
15. «Ars antiq̄ua». Багатоголосні жанри: органум, кондукт, фобурдон, мотет. Світські багатоголосні - шансон.
16. Ars Nova - «нове мистецтво», «нова школа». Трактат Ф. де Вітрі «Ars nova notandi».
17. Творчість Гійома де Машо та Джованні Ландіно.
18. Хорова поліфонія - вершина Високого Відродження. Принципи поліфонічного письма «строного стилю».
19. Авторські поліфонічні школи: Гійом Дюфаї, Жоскен Дебре, Йоганнес Окегема, Джованні Палестрина, Карло Джезуальдо да Веноза, Орландо Лассо
20. Професійна духовна вокального-хорова музика Відродження: меси, мотети, духовні пісні.
21. Світські вокальні жанри Відродження: мадригал, мотет.
22. Інструментальні жанри Відродження: річеркар, рондо, фантазія, токата.
23. Музично-естетична програма «Флорентійської камерати»
24. Оперні школи: Опера в Венеції, Опера в Неаполі, Опера в Римі.
25. Оперні жанри: Opera-seria, Opera-semiseria, Opera-buffa.
26. Зародження вокальний стилю belcanto.
27. Оперні твори К.Монтеверді та А.Скарлаті
28. Національні школи музичного Бароко. Українське Бароко.
29. Інструментальна барочна музика: концерти, сюїти.
30. Французькі, англійські, італійські клавесиністи та вірджиналісти
31. Поліфонія вільного стилю. Клавірна музика Й.С.Баха: прелюдії, фантазії, фуґи, сюїти, концерти, партити.
32. Вокально-хорова музика: кантати та ораторії. Г.Ф.Гендель, Й.С.Бах
33. Українське бароко: хоровий концерт.
34. Німецька та австрійська симфонія класицизму. Характерні риси симфоній Й.Гайдна Es-dur №103 та D- dur №104.
35. Прояви симфонізму у творчості В.А.Моцарта – Симфонія – g-moll № 40.
36. Симфонізм Л.ван Бетховена - Симфонія № 5, прояви романтизму – Симфонія № 9.
37. Романтична симфонія: Ф.Шуберт «Незакінчена симфонія», Г.Берліоз «Фантастична симфонія», Ф-Ліст - симфонічна поема.
38. Симфонія в творчості композиторів європейських національних шкіл ХІХ ст. – Б.Сметана, А.Дворжак, М.Калачевський, В.Сокальський
39. Сольна соната віденських класиків Й.Гайдна, В.А.Моцарта, Л.ван Бетховена.
40. Соната пізнього романтизму: Ф.Шопен та Ф.Ліст.
41. Концерт віденських класиків (В.А.Моцарт, Л.ван Бетховен), романтичний концерт (Ф.Ліст, Ф.Шопен, Р.Шуман, Й.Брамс).

42. Українська інструментальна соната та концерт: М.Березовський, Д.Бортнянський
43. Принципи оперної реформи К.В.Глюка. Класична опера К.В.Глюка («Орфей, «Альцеста»,
44. Жанрова стилістика опер В.А.Моцарта («Чарівна флейта», «Весілля Фігаро», «Дон Жуан»).
45. Італійська опера-буффа («Служниця-господиня» Д.Перголезі), французька лірична комедія («Сільський чаклун» Ж.Ж.Руссо).
46. Перші романтичні опери: Г.Доніцетті («Лючія де Ламмермур») та В.Белліні («Норма»).
47. Завершення розвитку опери-буффа - Дж.Россіні “Севільський цирюльник”.
48. Оперна естетика Дж.Верді - відтворення музикою сильних драматичних почуттів та конфліктів: реалізм опер «Ріголетто», «Травіата», героїко-історична опера «Аїда».
49. Оперна реформа Р.Вагнера. Героїко-романтична психологічна драма, опора на легендарний епос - опери «Тангейзер», «Лоенгрін».
50. Велика французька опера: лірична опера «Фауст» Ш.Гуно, музична драма «Кармен» Ж.Бізе.
51. Нова реалістична течія в опері – верізм. Опер П.Масканьї («Сільська честь»), Р.Леонкавалло («Паяци»), Дж.Пуччіні («Тоска», «Богема»).
52. Нові національні оперні школи: Ст.Монюшко опера «Галька, Б.Сметана «Продана наречена». Українська оперна класика: М.Березовський «Демофонт», Д.Бортнянський опера-серія «Алкід», опера-буффа. «Сокіл».
53. Українська романтична опера: С.Гулак-Артемівський «Запорожець за Дунаєм», М.Лисенко - велика історико-романтична опера «Тарас Бульба», лірична народно-побутова опера «Наталка Полтавка».
54. Великі вокально-хорові твори класиків: Й.Гайдна – Ораторія «Пори року», «Реквієм» В.А.Моцарта, «Урочиста меса» Л.ван Бетховена, «Stabat Mater» Д.Перголезі.
55. Вокально-хорові твори ХІХ ст. «Stabat Mater» Дж.Россіні, Дж.Верді «Реквієм».
56. Українськи хоровий концерт (М.Березовський, Д.Бортнянський), А.Ведель).
57. Хорова пісня: М.Вербицький «Ще не вмерла Україна», П.Ніщинський «Закувала та сива зозуля». М.Лисенко: хорові поеми, гімни, твори на вірші Т.Шевченка; кантати «Радуйся, ниво неполитая» «На вічну пам'ять Котляревському».
58. Пісні Ф.Шуберта - лірична сповідь, тонкий психологізм (“Маргарита за прядкою”), похмурі фантастичні образи (“Лісовий цар”), музичний “роман в листах” («Прекрасна мельничиха»). Пісенні цикли Р.Шумана («Любов поета»).
59. 59.Українська пісня-романс: А.Маркевич, В.Заремба, П.Сокальський. Вокальні твори М.Лисенка.

60. Романтична камерно-інструментальна музика – від окремих сольних мініатюр та ансамблів до великих інструментальних циклів. Ф.Шуберт – квінтет «Форель», Р.Шуман – програмний фортепіанний цикл «Карнавал», Ф.Мендельсон цикл «Пісні без слів», Ф.Шопен – фортепіанні мініатюри, Ф.Ліст транскрипції, етюдів, А.Дворжак – «Слов'янські танці».
61. Камерно-інструментальна творчість українських композиторів. М.Лисенко – фортепіанні мініатюри (прелюдії, мазурки, вальси, ноктюрни), цикл «Українська сюїта», рапсодії, «Думка-Шумка».
62. Жанри імпресіонізму - К. Дебюссі, М. Равеля, постромантизму - Г.Малера, Р.Штрауса, неокласици І.Стравинського, П.Хіндемита та урбанізму - «Французька шестірка».
63. Стилїстика творів композиторів “Нової віденської школи” - А.Шенберг, А.Веберн, А.Берг. Музичний авангард - сонористика, алеаторика, пуантилізм - О.Месіан, П.Булез, К.Штокгаузен.
64. Національні школи ХХ. Опора на національну ладово-інтонаційну та ритмо-інтонаційну культуру. Угорщина - Б.Барток, З.Кодай, Польща - К.Шимановський, Австрія - К.Орф, Фінляндія - Я.Сибеліус. Україна - О.Кошиць, М.Леонтович, К.Стеценко, Я.Степовий, В.Косенко, Л.Ревуцький.
65. Стилї та жанри у творчості сучасних українських композиторів - В. Сильвестрова, М. Скорика, Л. Дичко, І. Карабиця, Є. Станковича
66. Жанрові ознаки постмодернізму, авангарду, сучасного метамодернізму.
67. Жанри та стилї сучасної популярної музики: джаз, рок-музика, поп-музика, електронна музика.
68. Українська популярна музика та виконавці.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - володіє навичками аналізу стилів та жанрів;
 - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
 - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
 - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проєкту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Белявіна Н.Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник. Київ : НАКККіМ, 2019. 280 с.
 2. Дідич С. Історія західноєвропейської музики: навчальний посібник. Кіровоград : МОН України, 2005. 226 с.
 3. Бодак Я. Історія західноєвропейської музики від найдавніших часів до XVII століття: Навчальний посібник. Дрогобич : Коло, 2017. 280 с.
 4. Бондаренко А.І. Сучасне музичне мистецтво і комп'ютерні програми. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 284 с.
 5. Жаркова В. Історія західної музики: Homo Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023. 548 с. https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/ZHarkova_V_Istoriya_zahidnoi-_muziki_2023.pdf
 6. Історія опери: Західна Європа. XVII–XIX століття: навч. посіб. / І. Л. Іванова, Г. В. Куколь, М. Р. Черкашина. Київ: Заповіт, 1998. 384 с.
 7. Каплієнко-Ілюк Ю.В. Історія світової музики : навчальний посібник. Чернівці : Місто, 2015. 240 с.
 8. Корній Л. Історія української музики : у 3-х ч. Ч. 1, 2, 3. Київ–Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 2001.
- T.2 <http://elib.nakkkim.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1101>
9. Маркова О. М. Нариси зарубіжної музики 50-90-х років: навч. посіб. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
 10. Медриш І. Світова музична література: Підручник. Вип.1. Чернівці : Місто, 2016. 280 с.
 11. Медриш І. Світова музична література: підручник. Вин. 2. Чернівці : Місто, 2020. 448 с.
 12. Музична естетика античного світу / Вст.нарис і зібрання текстів О.Ф.Лосєва. Київ : Музична Україна, 1974. 218 с.
 13. Музична естетика західноєвропейського середньовіччя. Пам'ятки музичної естетичної думки /Упор, вступ.ст. В.П.Шестакова Київ : Музична Україна, 1976, 263 с.
 14. Овсянніков В. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури : монографія / Вячеслав Овсянніков. Київ : НАКККіМ, 2020. 160 с. https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4433/monografiya_Ovsiannikov_VG.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 15. Павлишин С. Музика двадцятого століття: навч. пос. Львів : Бак, 2005. 232 с.
 16. Сапожнік О.В. Сучасна популярна естрадна музика (1870-2000 роки): підручник. Київ : Видавництво Ліра -К, 2024. 218 с.

17. Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: Навч. посіб. / О. П. Щолокова, С. В. Шип, О. Л. Шевнюк, О. М. Семашко. Київ : Вища шк., 2004. 175 с.:
<http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2855>
18. Серова О. Ю. Сучасне музичне мистецтво : курс лекцій для студ. освітнього рівня «Магістр». Київ: НАКККіМ, 2019. 72 с.
19. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2012. 320 с. : іл.
20. Фількевич Г.М. Всесвітня історія музики / Навчальний посібник. Київ : СтилоС, 2006.
21. Хоминський Й. Історія гармонії та контрапункту. Том перший. Первісне багатоголосся. Доба органуму. Поліфонія середньовіччя. / пер. з польської, вступ. стаття і примітки Л.Грабовського. Київ : Музична Україна, 1975. 676 с., нот.
22. Хоминський Й. Історія гармонії та контрапункту. Том Другий. Доб Відродження / пер. з польської, заг.ред. Л.Грабовського. Київ : Музична Україна, 1979. 312 с., нот.
23. Чернова І.В, Горман О Н Зарубіжна музика: історія, стилі, напрями: навчальний посібник. Львів : НАСВ, 2016. 246 с.
24. Шип В. С. Музична форма від звуку до стилю : навч. посіб. Київ : Заповіт, 1998 <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2846>
25. Юцевич Ю. Музика: словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2009. 352 с.
<https://archive.org/details/dovidnyk2003/page/n1/mode/2up?view=theater>

Допоміжна література

26. Аналіз музичних творів : навчальний посібник /Фіськова Н.Я., Нечепуренко О.І. Вінниця : Вінницька міська друкарня, 2022. 108 с.
27. Белявіна Н.Д. Шляхи польської Королівської придворної капели у XVII-XVIII ст.. //Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал -К.: Міленіум, 2012. - №3, 133-138 С.
28. Белявіна Н.Д. Концертні віртуози як директори-засновники французької асоціації громадських концертів «Concert Spiritual» //Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2014. №1. С.132-138.
29. Паризькі «hôtel particulier» як осередки концертування у XVIII ст. //Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2015. №2. С. 90-94
30. Концертні осередки при дворах пруських королев у першій половині XVIII століття //Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2018. №3. С.246-251
31. Епохи історії музики в окремих викладах: В 2 ч. / Пер. з нім. та ред.-упор. Ю.Є.Семенов. Арс-антика, Арс-нова, Гуманізм. Ренесанс. Одеса : Будівельник, 2003. 188 с.
32. Бароко, Класика, Романтика, Нова музика. Одеса : Будівельник, 2004. 240 с.

33. Зав'ялова О. Історія західноєвропейської музики: навчальний посібник. Суми : Сумський державний педагогічний університет ім. А. Макаренка, 2003.
34. Лігус О. М., Лігус В. О., Теоретичні аспекти проблеми стилю в музикознавчих дослідження XX – початку XXI століття // Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 40. Київ : Видавничий центр КНУКіМ. 2019. С.106-111
35. Лісецький С. Й. Історія української музики. Від XIX до першої чверті XX ст. Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних музичних закладів. Київ, 2017. 161 ст.
36. Лісецький С. Й. Історія української музики. Від найдавніших часів до першої чверті XIX ст. Навчальний посібник для здобувачів вищих навчальних музичних закладів. Київ, 2015. 147 ст.
37. Уланова С. І. Нариси історії європейської музичної освіти і виховання : від античності до початку XIX ст. Київ : Знання України, 2002. 326 с.
38. Уланова С. І. Музичне просвітництво XIX ст. : Австрія і Німеччина : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2002. 252 с.
39. Філіп Роберт Коротка історія музики /переклад з англ. І.Андрушенка. Київ : Наш формат, 2025, 320 с.
40. Шульгіна В. Д. Нариси з історії української музичної культури: Джерелознавчий пошук. Монографія. Київ : ДАКККіМ, 2007. 276 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

41. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ [сайт]. URL: <http://etnolog.org.ua/>
42. Інститут проблем сучасного мистецтва [сайт]. URL: <http://www.mari.kiev.ua/>
43. Національна музична академія України [сайт]. URL: <https://knmau.com.ua/>
44. Львівська Національна музична академія імені М.В.Лисенка [сайт]. URL: <https://lnma.edu.ua/>
45. Харківський Національний університет мистецтв [сайт]. URL: <http://num.kharkiv.ua/>
46. Дніпровська академія музики [сайт]. URL: <http://dk.dp.ua/> Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаніка НАН України [сайт]. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/resursi-i-fondi/elektronni-resursy/>
47. Міністерство культури та інформаційної політики України [сайт]. URL: <https://mkip.gov.ua/>
48. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв [сайт] URL: <https://nakkkim.edu.ua/>
49. Національна академія мистецтв України [сайт]. URL: <https://academia.gov.ua/>
50. Національна наукова бібліотека України імені [сайт]. URL: В.І.Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>